

MIKO, Václav. *Prostituce v nacistických táborech. Himmlerovy nevěstince*. Praha : Petrklíč, 2016. 122 s. ISBN 978-80-7229-595-1.

Obdobie druhej svetovej vojny prešlo a stále prechádza prakticky už od jej skončenia intenzívnym skúmaním. Priebeh vojenských operácií, osobnosti, hospodárske, politické či sociálne aspekty, úloha propagandy, nukleárne zbrane, postoj zúčastnených strán voči rôznym národom, náboženským či etnickým skupinám, technický či finančný vývoj prebiehajúci počas niekoľko málo rokov. To sú iba niektoré z častí zložitého celku, ktorý pod názvom druhá svetová vojna priniesol ľudstvu utrpenia v dovedy nevídanom rozsahu.

Napriek desaťročiam práce odborníkov z rôznych oblastí sa stále nepodarilo uspokojivo vyriešiť množstvo otázok. Okrem iného na to, ako sa v tak krátkej dobe milióny ľudí vychovaných v prostredí európskej kultúry mohlo zapojiť do udalostí, ktoré s tradičnými hodnotami nemali

nič spoločné. Navyše ešte stále existujú oblasti a témy, ktoré ponúkajú nové pohľady na rôzne otázky spojené s týmto obdobím. Jednou z tých, ktoré na jednej strane priťahujú pozornosť značnej časti verejnosti, na druhej strane však z hľadiska bádateľa patria k tým náročnejším, je nepochybne otázka dobrovoľnej či nútej prostitúcie. Aktivita, ktorá je stará ako ľudstvo samotné totiž v podmienkach nacistického režimu postupne nadobudla v mnohých ohľadoch mimoriadne zvrátenú podobu. Nacisti totiž na jednej strane presadzovali ideál ženy – árijskej matky a od širokých más vyžadovali počestnosť. Režim prijal tvrdé opatrenia aj na potlačenie prostitúcie v uliciach nemeckých miest. Na druhej strane sa verejne prezentovali nielen sexuálne škandály niektorých vedúcich predstaviteľov režimu, ale aj podpora naturizmu a kultu tela.

Úvod publikácie autor venoval stručnému, do istej miery nevyhnutne zjednodušenému prehľadu vývoja politických udalostí v Nemecku. Ten bol potrebný z viacerých dôvodov, no predovšetkým preto, aby čitateľ získal lepšiu predstavu o procese premeny a v priebehu druhej polovice 30. rokov 20. storočia doslova zotročenia vysoko kultúrneho národa jeho malou časťou. Následne venoval pozornosť rôznym z hľadiska nového režimu problematickým oblastiam, predovšetkým rôznym druhom prostitúcie. Od tej, ktorú vykonávali vybrané nielen nemecké dievčatá a ženy, aby naplnili strategicky dôležitý cieľ zvýšenia pôrodnosti a „zlepšenia rasy“, cez vojenské bordely či špeciálne vybudovanú sieť nevestincov v koncentračných táboroch. Tam uväznené ženy museli od roku 1942 poskytovať sexuálne služby nielen nemeckým vojakom a dozorcovi, ale tiež vybraným spoluväzňom. Tí takto mali získať motiváciu lepšie pracovať.

Nemecká dôslednosť a povestné organizačné schopnosti sa prejavili i v oblasti dobrovoľnej či nútej prostitúcie. Jednak ako dôležitý prostriedok plnenia potrieb miliónov vojakov, ktorí bojovali na rôznych frontoch. Vojenské bordely boli súčasne z hľadiska bojaschopnosti jednotiek negatívnym javom. Išlo napríklad o prílišné zblížovanie sa s civilným obyvateľstvom obsadených území či o šírenie pohlavných chorôb. Existovali preto posádkové či dokonca poľné nevestince, kde sa dodržiavali aspoň základné hygienické zásady a pravidelne vykonávali lekárske prehliadky. I tu sa však rozlišovalo medzi zariadeniami prvej triedy vyhradenými pre dôstojníkov, druhej (poddôstojníci) a tretej (vojaci) triedy. Ženy, ktoré v nich pracovali mali určené „normy“ i z nich vyplývajúcu výšku odmeny. Osobitne popisuje autor situáciu v koncentračných táboroch. Tu poskytovanie sexuálnych služieb tiež plnilo viacero úloh, v neposlednom rade podobne ako vojenské nevestince predstavovali výnosný zdroj príjmov, najmä pre predstaviteľov SS. Systém bol prepracovaný do takej miery, že Himmler, ktorý za ním stál sa do dejín zapísal nielen ako prominentný nacistu, ale tiež ako najväčší kupiar v dejinách. Do záverečnej časti zaradil autor aj stručne portréty niektorých osôb (dozorcovia, lekári), ktoré sa na zverstvách v koncentračných táboroch podieľali.

V konečnom dôsledku možno konštatovať, že útla, obrazovou prílohou doplnená publikácia je pokusom priblížiť nesporne zaujímavú, i keď súčasne veľmi smutnú tému. Prezentované udalosti a fakty nie je možné obísť mlčaním. Mimoriadny rozsah a dĺžka konfliktu či schopnosť úplne manipulovať masu ľudí pritom ukázali, že to, čo označujeme pojmi morálka, kultúra, vzdelanosť či empatia, sa v extrémnych prípadoch dostáva do úzadia. U väčšiny populácie sa prvoradým a základným cieľom stáva prežitie. To je v niektorých častiach zreteľné i z publikovaného textu. Ten

možno podľa nášho názoru zaradiť do kategórie popularizačných prác, i keď v tomto konkrétnom prípade nie je možno tento pojem úplne primeraný. Žiaľ, pri spracovaní zvolenej problematiky zostal autor podľa nášho názoru iba na pol ceste. Dôvodov je viac. Jedným z tých najdôležitejších je veľmi úzky, navyše zďaleka nie reprezentatívny okruh informačných zdrojov, o ktoré sa opieral. Ani opakovanie niektorých myšlienok či zaradenie pasáži, ktoré celkovo zo zvolenou témou nesúvisia, určite čitateľovi radosť nerobí. Autor pri koncipovaní publikácie nepochybne využil svoje už existujúce predošlé práce venované obdobiu druhej svetovej vojny. I tak však čitateľ niekedy môže nadobudnúť dojem, že najmä v závere sa autor skôr usiloval doplniť stanovený počet strán informáciami všeobecnými, známymi a nie vždy priamo spojenými s vybranou témou. Celkovo sa tak potvrdzuje, že bez znalostí základných starších i novších vedeckých prác venovaných tejto problematike či výskumu priamo v archívoch nemá nehistorik reálnu možnosť priniesť čitateľom niečo nové.

Patrik Derfiňák